

הטיפול בזבל במשקנו בתשי"ב

של שנת תשי"ב, ואין כל ספק ששדותינו יתזו לנו תמורה יפה בעקבות טיובים אלה. אגיד משהו על בעיות ייצור הזבל והטיפול בו. אמנם כל אנשי המשק הכירו בערכו הרב של הזבל וכולם תבעו עבודה סדירה באיסוף ובטיפול בו. אולם רק לאחר שהוכר שדבר זה צריך להתארגן בתור ענף מיוחד והאדם האחראי יתמיד בו, ידע להעריך כראוי את הזבל, ילמד ויתנסה בו משך שנים, רק בתנאי זה אפשר יהיה לקוות להצלחה. אין די בצבירת הזבל; יש לזכר שעל הזבל עוברים תהליכי תסיסה; הוא עלול להתחמם יתר על המידה ולהישרף ולכן צריך לעקוב אחריו ולשמור על כל הנעשה בו כדי למנוע ככל האפשר את אבדן חמרי הדישון שבו. כל המטפל בזבל — עליו לדעת שאין זו רק שאלה של איסוף כמויות גדולות, אלא שחשובה באופן מיוחד השמירה על איכותו. והיא הקובעת את רמת היבולים. מסתבר מכאן שערכו של השתן שהפריה מפרישה במשך שנה עולה על זה של הצואה שלה. כדי לשמר על חמרי הדישון היקרים האלה שבשתן הגנו זקוקים לכמויות גדולות של חמרי ריפוד שיספגו את כל הגוזלים, ולכן כה רב ערכו של הקש בשימור חמרי הדשן, נוסף לחשיבותו בתור מצע רך, יבש ונקי לבהמה הרובצת ברפת. והנה, על אף היותנו יודעים כל זאת, ואף על פי שלא שכחנו שהוצאנו כ-1400 ל"י לקניית חמרי ריפוד, לא אספנו הביתה את כל הקש מיבול תשי"ב משום שחסרו חוטי-אילום למכבשים בעונת העבודה. ויצא ששרפנו חלק מהקש בשדה; ואין פה הפסד בקש בלבד אלא גם חבלה במיקרואורגניזמים של הקרקע, שנגרמת להם על ידי האש. מוטל, איפוא, עלינו לדאג שלא תיגרמנה לנו בעתיד תקלות כאלה וחוטי האילום שיוכנו מבעוד מועד.

בסיפוק רב אני ניגש לסכם את הישגינו בייצור הזבל והטיפול בו במשך שנת תשי"ב. כידוע, נפגענו כולנו בתשי"א בבצורת ואספנו מהשדות כמות כמעט אפסית של קש, ובכל זאת הצלחנו להוסיף ולהתקדם בייצור הזבל, וזה, במידת-מה, הודות לחמרי ריפוד שקנינו מהחוץ; ההישגים שהגענו אליהם נראו לנו לפני זמן לא רב בבחינת חלום. בשנת תשי"א אספנו 1400 מ"ק זבל. בשנת תשי"א — 2300 מ"ק, הרי זו עליה ב-1100 מ"ק; ובשנת תשי"ב הגענו לשיא של — 3500 מ"ק — עליה נוספת ב-1200 מ"ק. לייצור כמות זו של זבל השתמשנו בחמרי ריפוד ממקורות אלה: קנינו 99 טון קליפות חמניות ו-10 טון קש; במתבנים שלנו נש-ארו 45 טון קש מיבול תשי"א ומיבול תשי"ב אספנו 66 טון; היוצא שבס"ה צרכנו כ-220 טון חמרי ריפוד.

העבודה שהושקעה בזבל, כולל הוצאת הודו-בל מהרפתים ומהסככות, טיפול בערמות, העמסתן והעברתן לשדה, הסתכמה ב-887 ימי עבודה של בוגרים, נוער וילדי המוסד החינוכי, 380 שעות עבודה של טרקטור ו-46 ימי עבודה של סוסים. הזבל חולק לגידולים השונים לפי מכסות אלה; לגידולי פלחה — 1900 מ"ק, למספוא — 414 מ"ק לסלק סוכר — 75 מ"ק, לענפים החקלאיים של המוסד — 31 מ"ק, לגן הירקות — 180 מ"ק לגינות נוי ושונות — 100 מ"ק; למטעים הוקצבו כ-500 מ"ק ובערמות נש-ארו 500 מ"ק; כמות זו של 3700 מ"ק נצטברה מ-200 מ"ק שנותרו משנת תשי"א ו-3500 שיצרנו ואספנו בתשי"ב.

יתכן שמותר לי להביע את ההשערה שקבוץ מרחביה היה המשק היחיד בארץ שטייב כ-800 דונם אדמת-בעל בזבל אורגני. אני מקווה שגם בשנים הבאות נוכל להמשיך בזאת, ואולי אף נעלה על ההישגים

בלשלשת אם נשתמש לשם כך בסככה היש-
נה של דיר הצאן.

עלי להוסיף עוד, בסיכום דברי, שהטיפול
הטוב בזבל לא בלבד שמגביר את יכול
שדותינו ומקמץ לנו ככפים לקניית דשנים,
אלא שהוא גם מסייע במידה רבה לשמירה
על תנאים סניטריים מעולים במשק כולו.
כל האשפה, שאריות המספוא, פזורי הקש
והשחת בכל מקום שהוא, כל זה נאסף ונערם
בערמות והופך לזבל בעל ערך מעולה מכל
הבחינות. נוסף לזה הרי, כאילו דרך אגב,
מושמים הזבובים והרימה שלהם בתעלות
הניקוז שליד ערימות הזבל, עלינו, אם כן,
לראות חשיבות מיוחדת מבחינה היגיינית
כללית בענף הטיפול בזבל, נוסף לחשיבותו
מבחינה כלכלית.

יוסף

קבוץ מרחביה, ינואר 1953.

במיכון העבודה בזבל התקדמנו הרבה, או-
לם יש מקום לשכלולים נוספים, כיוון שכמו-
יות הזבל מתרבות ולא נוכל עוד להוציא
לפועל את העבודות כראוי בתנאים שהיו
מקובלים עלינו עד עתה. יש לשכלל במידה
גיכרת את ענין ההעמסה והפיזור של הזבל.
בל נחשוב שהכמות שיצרנו בתשי"ב היא
השיא בתנאי המשק שלנו; שמתי לי למטרה
להגיע בשנת תשי"ג ל-4000 מ"ק.

קיימת עוד בעיה במשקנו, והיא — שמירת
לשלשת העופות; אם יתוקן הדבר נוכל
לקמץ סכומים ניכרים למדי בסעיף ההוצאות
לדשנים חימיים. ידוע הדבר שכל עוף מפ-
ריש במשך שנה כ-5 פחים לשלשת; מ-8000
התרנגולות שבלולנו נוכל לאסוף 40 אלף
פח ובמטרים מעוקבים הרי זה יגיע ל-800.
יש באפשרותנו לסדר יפה את הטיפול

ברכה רבה ברביה.

באחד הכינוסים באנגליה סיפר אחד הבוקרים שהוא התחיל בפיתוח עדר בקר לחלב מגרעין של 32
אמהות ובמשך 10 שנים „רבה ופרץ“ עדרו עד שהגיע ל-250 פרות חולבות מבלי שקנה מהחוץ פרה או
עגלה. בכינוס הוא דנו באופן יסודי בשאלת ההפחתה במשקי החלב, ומכל צד נשמעו קריאות אועקה
בקשר עם קוצר ימיה של ברת החלב (היו שנקטו את המספר של 3 שנות ניצול בממוצע), הקשיים בהת-
עברות, אחוז ההפסלה הגבוה מסיבת תנובה ירודה וכדומה. הדו"ח של האכר המבורך עוררה ענין מיוחד
ואחדים מהנוכחים אף הביעו ספקות אם אמנם נכונים הדברים בכל. לאחר הסברותיו של הבוקר הכירו
אמנם שאפשר בתנאים מסוימים לזכות ברביה כה מבורכת אולם רובם נשארו בדעתם שזוהי תופעה יוצאת
מגדר הרגיל; ואשר להפחתה באינוונטר החי בעדרי הבקר באנגליה, דעת רב המשתתפים היתה, שהיא
נעה בגבולות 25 אחוזים.

מענין היה לשמוע מפי בוקרינו בארץ, הזכה גם כאן מישהו לברכת הרביה כאותו איכר באנגליה?
ואולי ינסה מישהו מקוראינו להכין טבלה סכמטית בה ידגים את קצב הרביה של העדר האנגלי הנ"ל?